

Hashgrupper på ungdomsuddannelser

INSPIRATIONS- OG METODEHÆFTE

„Så får man følelsen af, at man ikke er alene ...“

Indhold

Forord	3
Baggrunden.....	5
De første skridt	5
Effekten.....	7
Virker det?	7
Holder forandringerne?.....	9
Virker det for alle?.....	11
Sideeffekterne.....	11
Metoden.....	15
Rammerne.....	19
Indholdet og redskaberne	25
Efter afslutningen.....	35
Prisen	37
Programteori	39

Udgivet af Center for Unge og Misbrug, U-turn, Socialforvaltningen, Københavns Kommune (2011)

Udarbejdet af: Susanne Pihl Hansen, www.pihl-inklusive.dk

Faglig sparringsgruppe: Lotte Bjaler og Unna Madsen, U-turn, samt Kim Gilberg og Birgitte Koch, Projekt PS, Produktionsskolen k-u-b-a.

Oplag: 2000 stk.

Grafisk tilrettelæggelse: D-Grafisk, David Lund Nielsen

Fotos: Alexandra Quaade, Monica Horwitz, Christian Wølck, Morten Rønstrup, Egina C. Christensen, Line Wolfer, Anna Møller Kjeldgaard (elever på Produktionsskolen k-u-b-a og Den Økologiske Produktionsskole) Forsidefoto: Modelfoto.

ISBN: 978-87-992311-2-6

Pris: 80 kr. + porto. Kan rekvireres ved henvendelse til U-turn, uturn@sof.kk.dk

U-TURN

Center for Unge og Misbrug, U-turn er Københavns Kommunes tilbud til unge under 25 år, der ryger hash eller tager stoffer. www.uturn.dk

Fire københavnske produktionsskoler (KUBA, Den Økologiske Produktionsskole, AFUK, Produktionsskolen på Høfdingvej) har sammen etableret Projekt PS, der er et åbent og anonymt rådgivningstilbud, støttet af Sats-puljemidler. www.k-u-b-a.dk.

Hashgrupperne er blevet udviklet i et samarbejde mellem U-turn og projekt PS. Gruppeledere på alle tre forløb var Lotte Bjaler, behandler og konsulent i U-turn samt Kim Gilberg, socialrådgiver i Projekt PS på de fire københavnske produktionsskoler.

Dette hæfte er skrevet på baggrund af erfaringer fra tre Hashgrupper, gennemført på de københavnske produktionsskoler i perioden januar 2009-maj 2010. Erfaringerne er indsamlet via:

- ▶ spørgeskemaer (i alt 18 elever besvarede et spørgeskema ved afslutningen af Hashgrupperne)
- ▶ kvalitative interviews med 13 elever (2 gruppeinterviews og 6 individuelle interviews)
- ▶ kvalitative interviews med de to gruppeledere
- ▶ samt tilgængeligt og relevant skriftligt materiale fra de tre gruppeforløb.

Alle citater i hæftet stammer fra interviews med elever, der har deltaget i Hashgrupperne.

Forord

Danmark har sat sig et mål. 95 % af de unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Målet er ambitiøst og vi har langt til målet. De unges frafald er skræmmende stort. Jeg er overbevist om, at frafaldet skyldes de store krav, vi stiller til de unge, og som de unge stiller til sig selv. Jeg ved gennem 30 års socialt arbejde med ungdommen, at de mange krav gør de unge sårbare. En sårbarhed, der viser sig som både psykiske og sociale problemer. En sårbarhed som rusmidler umiddelbart kan dulme.

Problemet er, at brugen af rusmidler nogle gange overtager hele scenen i den unges liv. Fra eksperimenter til dagligt brug, hvor den ene dag tager den anden uden mod- og medspil fra betydningsfulde voksne. Ikke fordi de voksne ikke vil. Ikke fordi de unge ikke vil. De har bare ikke det rum, hvor dialogen kan ske i omsorgsfulde og trygge rammer.

Hashgrupper på ungdomsuddannelserne er en af vejene. Et bud på hvordan vi kan hjælpe de unge videre i uddannelsessystemet og videre ind i voksenlivet som medborgere, der bidrager og nyder godt af samfundets muligheder.

For at kunne forstå sine egne problemer, skal man nogle gange høre om andres problemer, og hvordan de tackler dem.

Det har været spændende at følge Hashgrupperne på de fire københavnske produktionsskoler. At høre om de unges kamp, deres levede liv og ikke mindst deres omsorg for hinanden. Deres sejre over hashen.

To socialarbejders ihærdige arbejde beskrives konkret i dette inspirations- og metodehæfte.

Det er fantastisk at følge hvilken energi, kreativitet og ikke mindst hvilke resultater der kan nås, når alle parter gøres til eksperter i et ligeværdigt og respektfuldt samarbejde. Resultaterne står for sig selv. Efter 8 gruppesamtaler ryger kun to unge ud af femten fortsat hash dagligt.

Tre erfaringer er centrale at bringe videre: Behandlingsystemet må ud, hvor de unge er, ungdomsuddannelserne skal invitere behandlingssystemet indenfor, og de unge skal inddrages og have reel indflydelse på indsatsen. Ingen af parterne kan gøre det alene.

Ungdomsuddannelserne må forholde sig til de unges brug af rusmidler. Svaret er ikke at smide de unge ud.

Læs hæftet og bliv inspireret til, hvordan du som professionel kan være med til at gøre en forskel i de unges liv!

*Unna Madsen
Centerchef
Socialforvaltningen Københavns Kommune*

Baggrunden

„Der burde være Hashgrupper på alle skoler. Jeg bliver faktisk nærmest sur over, at jeg først bliver tilbudt det nu. Det er så lidt arbejde, der skal til, og vi bruger så fandens mange penge på alt muligt andet. Jeg synes, det er flot, at det endelig kommer, men det burde være kommet for 10-20 år siden.“

Så kontant udtrykte en 17-årig pige det, da hun blev bedt om at vurdere betydningen af den Hashgruppe, som hun på det tidspunkt havde været en del af i en måneds tid, mens hun gik på en københavnsk produktionsskole. Og hun blev bakket op af de andre unge i Hashgruppen.

Hash fylder en hel del blandt unge på produktionsskolerne – og iflg. statistikkerne også blandt unge på ungdomsuddannelserne generelt. For nogle af de unge er forbruget så stort, at det giver problemer med at fungere personligt, socialt og fagligt. De unge oplever ofte selv, at der ikke er megen hjælp at hente på uddannelsesinstitutionerne. I stedet er hashen et tabubelagt emne, som det er svært at bede om hjælp til eller tale om, fordi det ofte kan være forbundet med alvorlige konsekvenser, fx udsmidning fra uddannelsesforløbet.

Det gik bare så meget ud på, at de kunne „buste“ os i at ryge den fede i frikvartererne. Jeg havde det bare

sådan, at hvis de var kommet over til mig og havde sagt: „Jeg har på fornemmelsen, at du ryger lidt for meget hash. Er det noget, du vil snakke om?“ Så havde det måske gjort et eller andet. Dét, ville man nok have følt, var en enorm hjælp, så man ikke behøvedes at droppe ud af gymnasiet, fordi man røg hash.

Det er blevet et skjult emne. Det er blevet for ulovligt, sådan at du faktisk bare går rundt med dit eget hash-misbrug i skolen, og du kan begynde at ryge mere og mere. Og fordi du ikke må vise det til lærerne, så får du aldrig hjælp. Det er faktisk virkeligt forfærdeligt.

DE FØRSTE SKRIDT

I sit daglige arbejde på de fire københavnske produktionskoler mødte socialrådgiveren fra Projekt PS ofte elever, der havde et meget stort hashforbrug. Enkelte havde været i kontakt med behandlingssystemet, eller havde mod på at komme det. Andre var helt afvisende overfor overhovedet at tale om hashforbruget som et problem. Men mange ville faktisk gerne tale om hashen – uden dog at vide, hvor dét kunne lade sig gøre. Socialrådgiveren kontaktede derfor U-turn, som er Københavns Kommunes tilbud til unge med rusmiddelproblemer.

U-turn og Projekt PS besluttede på den baggrund at

indlede et samarbejde om Hashgrupper på de fire københavnske produktionsskoler. Idéen var at afprøve et koncept, hvor de unge skulle mødes i deres vante omgivelser, nemlig på skolen og i undervisningstiden. Konceptet skulle bygge på et gruppeforløb, hvor de ville møde andre unge, og hvor der ville være mulighed for at arbejde med de unges forståelse af sig selv og deres hashforbrug.

Målgruppen:

- ▶ Unge på ungdomsuddannelser (her produktionsskoler)
- ▶ Unge mellem 16-24 år
- ▶ Unge med et problemgivende forbrug af rusmidler (primært af hash), dvs. et forbrug af en størrelse, der kan give problemer med humørsvingninger, økonomi, koncentration, stort fravær osv.

Målet med Hashgruppen var:

- ▶ at motivere deltagerne til forandring (dvs. at stoppe eller reducere deres forbrug)
- ▶ at hjælpe deltagerne til at blive klogere på sig selv og hashen og dens betydning for de unges liv
- ▶ at støtte de unge, der ønsker hjælp til yderligere behandling.

I foråret 2009 blev den første Hashgruppe gennemført. Seks elever mødtes med to medarbejdere fra U-turn og Projekt PS i 3 timer hver uge, i alt syv gange. Alle seks elever havde gennem flere år haft et massivt og dagligt forbrug af hash.

Efter de syv gange i Hashgruppen var tre af deltagerne stoppet helt med at ryge hash, én røg væsentlig mindre, én var kommet i døgnbehandling, mens den sidste stadig røg dagligt.

Resultatet var så positivt, at det blev besluttet at afprøve metoden endnu et par gange for at undersøge og dokumentere, hvad der virker, hvorfor, hvordan og i hvilke sammenhænge, se programteori sidst i dette hæfte.

Gennem det seneste år har U-turn og Projekt PS derfor afholdt tre Hashgrupper på de københavnske produktionskoler. Erfaringerne fra de tre Hashgrupper er løbende blevet samlet op, og de metoder, som er blevet benyttet i Hashgrupperne, er beskrevet på de følgende sider.

Det er vigtigt, at målet med gruppeforløb ikke er at stoppe. Mange unge tænker: „Jeg ved, at jeg ikke kan stoppe.“ Og hvis formålet med gruppen er rygestop, kan det få mange til ikke at starte. Men hvis de først er startet, kan det være, at de finder ud af, at de alligevel gerne vil stoppe. Det overordnede mål skal være, at man skal snakke om hash og få mere viden om hash – ikke nødvendigvis stoppe.

Hvis du skal gå i den her gruppe, så er du nødt til at selv at ville, at der skal ske en forandring. Du kan ikke bare gå her og så bare være ligeglad. For de ting, vi snakker om, de skal kunne ramme dig, fordi du vil rammes.

Man skal have nået at ryge så meget, at man har nået at finde ud af, at det også kan være nederen.

Først tænkte jeg: „Fuck det der lort.“ Men så prøvede jeg det lige, og så tænkte jeg: „Det er godt nok, det hele.“ Det er nice, rigtig nice!

Effekten

Siden foråret 2009 har der været afholdt tre Hashgrupper på de københavnske produktionsskoler. Målgruppen for de tre Hashgrupper var unge, der havde et stort og dagligt forbrug af hash. De fleste af de unge kom frivilligt, fordi de selv så småt var begyndt at erkende eller allerede havde erkendt, at deres hashforbrug var problematisk. Enkelte kom, fordi de var blevet opfordret kraftigt af skolen. Efter et par gange i gruppen gav også disse unge dog udtryk for, at de kom i gruppen, fordi de selv ville.

Hashgrupperne blev ledet af to gruppeledere, Lotte Bjaler, behandler og konsulent i U-turn og Kim Gilberg, socialrådgiver i Projekt PS. Hvert gruppeforløb kørte over ca. 2-3 måneder, med i alt 7-8 møder. Hvert møde varede i 3 timer. Tre måneder efter afsluttet gruppeforløb mødtes gruppen til et gensynsmøde. Hver gruppe havde 5-8 deltagere i alderen 16-23 år, med en gennemsnitsalder på 18 år. Blandt deltagerne var en overvægt af drenge, 11 drenge (60 %) og 7 piger (40 %). 23 unge startede i gruppeforløb, 18 gennemførte et helt gruppeforløb, mens 5 faldt fra undervejs. Én blev tilbudt og sagde ja til et mere omfattende hashbehandlingstilbud.

Målgruppen var kendetegnet ved at:

- ▶ alle havde haft et massivt forbrug af hash i flere år
- ▶ de fleste prøvede at ryge hash første gang, da de var 12-15 år gamle
- ▶ alle kom i omgangskredse, hvor hashen fyldte meget
- ▶ flere kom fra familier, hvor hash havde været en del af hverdagen
- ▶ et par stykker havde også brugt andre rusmidler i stort omfang, fx lighergas, amfetamin og kokain
- ▶ flere havde prøvet at stoppe eller reducere deres forbrug
- ▶ enkelte havde prøvet at holde pause i kortere perioder på højst 4 måneder
- ▶ flere havde haft negative oplevelser med hash, men alle havde også haft mange gode stunder med hashen.

VIRKER DET?

Dét er et væsentligt spørgsmål at stille til en begyndelse. Og det korte svar er: Ja! Tilsyneladende har Hashgrupperne haft en umiddelbar positiv effekt på en stor del af de unge, der deltog.

Beskeden fra de unge selv er meget klar. Hashgrupperne har været medvirkende til, at de er blevet mere bevidste om deres eget hashforbrug – og om sig selv:

„Det er en bevidstgørelse af, hvad det egentlig er, man har gang i. Hvad det egentlig er, man har lyst til? Hvorfor man gør det? Hvorfor man burde lade være? (..) Man kan kun lade være, hvis man selv har lyst til at lade være med det. Man skal virkelige have det så dybt indefra. Ingen andre kan presse én ud af det. Og derfor er det vigtigt, bare dét, at vi snakker og finder ud af, hvad vi selv tænker om tingene. Bare dét, at man når frem til tankerne om, hvorfor man har lyst. Dét, man får ud af det, er ikke bare, at man får ændret sin indstilling til tingene, men at man får udviklet sin indstilling til tingene.“

Som afslutning på hvert gruppeforløb blev de unge blandt andet bedt om i et spørgeskema at besvare spørgsmålene: „Hvor tit røg du hash, da du startede i gruppen?“ og „Hvor tit ryger du nu?“ Besvarelsenerne viser, at alle unge røg dagligt eller flere gange ugentligt, da de startede i Hashgrupperne. De havde alle haft et massivt forbrug af hash gennem flere år.

Ved afslutningen af gruppeforløbene havde de fleste reduceret deres hashforbrug markant:

- ▶ Før Hashgruppen røg 15 ud af de 18 unge dagligt. Da Hashgruppen stoppede, var antallet af daglige rygere nede på 2 unge. Det svarer til en nedgang på 87 %!
- ▶ 6 af de 18 unge var stoppet helt med at ryge. Det

svarer til, at 1/3 af alle de unge, der gennemførte et gruppeforløb, stoppede med at ryge under forløbet.

HOLDER FORANDRINGERNE?

Det interessante er selvfølgelig om de positive forandringer holder: Vil de unge formå at fastholde deres mindre forbrug eller rygestop over længere tid? Andre undersøgelser og erfaringer fra praksis viser, at det kan tage lang tid, før en forandring af alt lige fra dårlige vaner til et egentligt misbrug er solidt forankret, og at der undervejs kan komme flere tilbagefald.

Erfaringerne fra Hashgrupperne bekræfter denne viden. For nogle betød deltagelsen i Hashgruppen en markant ændring af hashforbruget, næsten fra den ene dag til den anden. For andre var deltagelsen medvirkende til, at det første kim til forandring blev plantet. En egentlig forandring er først kommet efterfølgende og med små skridt.

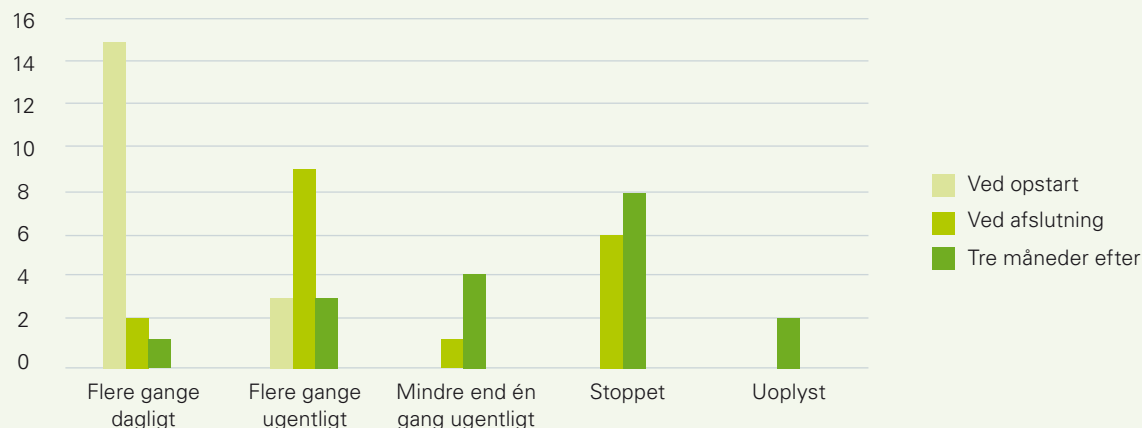
Tre måneder efter, da de unge mødtes til et opfølgingsmøde, havde endnu flere reduceret deres hashforbrug:

- ▶ Kun én ung røg stadig dagligt, dvs. at 14 ud af 15 unge, der røg dagligt ved projektets begyndelse, var stoppet med at ryge dagligt 3 måneder efter. Det svarer til en nedgang på 93 %!
- ▶ 8 ud af de 18 unge var stoppet helt med at ryge hash, svarende til et hashstop hos 44 % af deltagerne.

Samtidig havde alle, på nær to, formået at fastholde uddannelse eller arbejde:

- ▶ 10 gik fortsat på produktionsskolen
- ▶ 4 var gået i gang med ungdomsuddannelse
- ▶ 2 havde fået ordinært arbejde
- ▶ 1 var fortsat i døgnbehandling for sit misbrug
- ▶ 1 var arbejdsløs.

Hashforbrug ved opstart, ved afslutning og tre måneder efter gruppeforløb

Figuren er baseret på spørgeskemaer fra de 18 unge, der gennemførte et gruppeforløb. Oplysningerne om de unges forbrug 3 måneder efter gruppeforløb er opgivet af gruppeliderne på baggrund af de unges egne udsagn på opfølgingsmødet. De to uoplyste deltog ikke opfølgingsmødet, men gruppeliderne ved fra anden side, at den ene fortsat var i døgnbehandling for sit misbrug, mens den anden var startet på gymnasiet.

I interviewene under og efter gruppeforløbene understregede de unge dog, at deltagelse i en Hashgruppe ikke kan gøre det alene. Også andre faktorer spiller ind, fx en ny kæreste, familiens opbakning, et sted at bo eller produktionsskolens støtte. Det kan være svært at stoppe eller reducere, hvis andre uoverskuelige problemer fylder.

Det, der kan gøre, at jeg holder op med at ryge, er, at jeg har det godt psykisk. Det hænger sammen med, at man har styr på sit liv.

Min egen forståelse, af hvad det vil sige at ryge hash, er ændret. Jeg føler mig oplyst på en anden måde ...

Det føles som om, man har været teenager og så lige pludselig er blevet voksen. Eller ... man er selvfølgelig stadig ung, men man ser mere realistisk på livet.

På et halvt år har jeg nået mere, end jeg har gjort på 5 år.

Jeg ved ikke, om du vil kunne se en forskel, men jeg kan i hvert fald se en forskel. Jeg er begyndt at tænke mere over det. Begyndt at holde små pauser, hvor jeg lader være. Det gjorde jeg ikke før i tiden. Der havde jeg ikke engang overvejet at holde pauser.

Det er ikke bare, fordi det er hyggeligt. Man får noget ud af det. Man tænker mere over det, når man lige får snakket om det. For man snakker normalt ikke om det på den her måde. Og så hører man også lidt, hvad man selv siger, og så tænker man: Okay, man kunne måske også skære lidt ned ... Der er noget, der går op for én.

VIRKER DET FOR ALLE?

Vil alle unge med et problematisk forbrug af hash eller andre rusmidler profitere af et Hashgruppeforløb? Erfaringen fra Hashgrupperne på de fire produktionsskoler viser, at en stor gruppe af de unge formåede at gennemføre hele forløbet – oven i købet med store forandringer som resultat. Men 5 af de i alt 23 unge, der i første omgang havde vist deres interesse, gennemførte ikke hele forløbet. Et par af de unge gav som begrundelse, at deres hashforbrug ikke havde samme store omfang som de øvrige i gruppen. Andre var enten ikke parate til at sætte fokus på deres hashforbrug (endnu), eller de havde ikke lyst til/magtede ikke at være en del af en gruppe.

Nogle af disse unge ville måske i højere grad profitere af et tilbud, med en mere direkte og fortrolig kontakt med én behandler/rådgiver.

Læren fra Hashgrupperne på de fire produktionsskoler er, at det er vigtigt at være omhyggelig i opstartsfasen, dvs. at bruge tid på at tale med de unge, der måske kunne være interesseret i at deltage i en Hashgruppe for på den måde at motivere og afklare forventninger og behov hos de unge.

SIDEEFFEKTERNE

Når man sammensætter en gruppe, bestående af 6-7 unge med et problemgivende forbrug af rusmidler, risikerer man så ikke en række uheldige sideeffekter? Man kan måske risikere, at de unge trækker hinanden ned, eller at de „smitter“ hinanden – eller endnu værre: at også andre elever på skolerne får gode idéer til, hvordan de kan ryge endnu mere hash? Og hvad med skolernes ry? Risikerer de at få et dårligt rygte blandt elever og især forældre, når det kommer ud, at man kan gå i Hashgruppe på skolerne?

En Hashgruppe vil selvfølgelig have visse sideeffekter. Men erfaringerne fra de fire københavnske produktionsskoler viser, at det altovervejende er positive sideeffekter.

Rygtet om, at det er muligt at få hjælp til sit hashforbrug via en Hashgruppe har spredt sig, sådan at enkelte unge, fx via deres UU-vejledere, selv har kontaktet skolerne for at komme ind på en skole, hvor det er muligt at komme med i en Hashgruppe. Lærerne har givet udtryk for, at det har været en stor hjælp både for deres elever og for lærerne selv, at eleverne har fulgt et Hashgruppeforløb.

En del af de unge, der deltog i en af de tre Hashgrupper, fortalte efterfølgende, at Hashgruppen havde en stor positiv smitteeffekt: Flere af de unge har fx forsøgt at påvirke deres kammerater til at forandre deres hashforbrug – og flere af kammeraterne har vist sig modtagelige for disse råd og opfordringer.

Det gør mig bare så glad, at jeg har fået andre til at gå i sådan nogle forløb. Helt vildt glad.

Jeg er blevet meget glad for at prædike på mine gamle dage, føler jeg. Jeg er blevet meget glad for at sige: „Hey, hvis du lige prøver at slappe lidt af, og hvis du lige prøver at skifte over til noget grønt, så får du altså lidt mindre bivirkninger på sløvheden, og det vil gøre det nemmere at komme op om morgenen.

Og så har jeg det også sådan, at jeg gerne vil bruge min historie til at hjælpe andre.

„Det går som det skal

Sådan svarede en 18-årig pige, Lily, på spørgsmålet om, hvordan det går med hendes liv nu, fire måneder efter Hashgruppen sluttede. Lily arbejder i dag som vikar i en daginstitution, hun har lige startet et fodboldhold med 22 piger, der spiller kampe hver uge – og så har hun ikke røget hash i foreløbig 9 uger.

Få ville have troet, at det var muligt, hvis de havde mødt Lily for bare et år siden. *„Alle mine venner havde regnet med, at jeg ville ryge hver dag resten af mit liv. Det havde jeg nok også selv ...“* Siden Lily prøvede at ryge hash første gang som 13-årig, har hashen haft en stor plads i

hendes liv. *„Hele min identitet var bygget op om hashen.“*

I efteråret 2009 gik Lily på en københavnsk produktionsskole. Men hun havde en del fravær, bl.a. fordi hun røg hash hver dag. Meget hash! Det kunne ikke blive ved med at gå. Produktionsskolen endte derfor med at give Lily et ultimatum: Hvis der ikke skete en forandring, kunne hun ikke blive ved med at gå på skolen, og produktionsskolen foreslog Lily at starte i en Hashgruppe. Først var Lily lidt skeptisk, men hun besluttede sig for at give det en chance, fordi det betød, at hun kunne fortsætte på skolen.

Allerede efter det første møde med gruppen og de to gruppeledere var Lily mere positiv, og efter bare fire gange i gruppen udtalte hun: *„Jeg føler det som om, vi har været her i flere måneder, selvom vi kun har været her fire gange. Det har faktisk ændret enormt meget i mit liv de sidste par uger. Jeg er sådan helt overvældet. Har fået enormt mange følelser omkring ting, jeg slet ikke havde regnet med. Jeg synes på en måde, at jeg er blevet lidt ældre. Jeg føler, at jeg lige er vokset med nærmest ét år på få uger. Det kan godt være, at det lyder lidt overdrevent, men det er faktisk også lidt overdrevent!“*

nu, som det burde!“

I dag er Lily glad for, at skolen skubbede lidt til hende. Men hun understreger samtidig, at man selv skal være parat. Ingen kan tvinges til at stoppe med at ryge hash: „Man skal selv lære at mærke efter.“

I Hashgruppen fik Lily mulighed for at mærke efter. Hun fik ny viden, fx om hvordan man kan stoppe, hun blev inspireret af de andre gruppe-medlemmers historier og erfaringer, og hun fik hjælp af de to medarbejdere, både til problemer omkring hashen, men også andre problemer. Men det var først nogle måneder senere, at hun besluttede sig for at prøve at lægge hashen helt på hyl- den, i hvert fald for en tid.

Det har været hårdt at stoppe. Lily oplevede at få angstanfald og blive usikker på selv små udfordringer i livet: „*Dét at holde pause har både gjort mig stærkere, men også mere sårbar.*“ Lily besluttede derfor at flytte hjem til sine forældre igen for at få lidt mere ro på. Det har været godt og trygt, men nu er hun ved at finde tilbage til sin gamle sikkerhed. „*Dét, synes jeg, har været lidt svært: At finde mig selv, mit gamle jeg.*“

Udover opbakningen fra forældrene har det været meget betydningsfuldt for Lily, at hun fortsat kunne mødes med den ene af gruppelederne fra Hashgruppen, også efter at gruppeforløbet var afsluttet. „*Gruppe-*

forløbet gjorde en forskel, men Lotte reddede nærmest mit liv.“

Foreløbig har Lily besluttet sig for at holde en pause fra hashen i 3 måneder, „*men det kan godt være at det bliver 6 måneder i stedet for. Jeg tager et skridt ad gangen.*“ Efter sommerferien vil Lily søge ind på Pædagogisk Assistent Uddannelsen (PAU), og om fem år håber Lily, at hun er i gang med selve pædagog-uddannelsen eller allerede arbejder som pædagog. „*Men hvis du havde spurgt mig for ét år siden, så tror jeg ikke, at jeg kunne have svaret på spørgsmålet. Eller jeg ville måske godt have svaret dig, men jeg havde ikke ment det helt på samme måde.*“

Metoden

Hashgruppernes positive effekt på en stor del af de unge hænger, iflg. de to gruppeledere, sammen med de grundlæggende værdier og principper i tilgangen til de unge og til gruppen. Gruppelederne fremhæver selv følgende værdier og principper som de væsentligste:

Et anerkendende og respekterende ungesyn

Gruppearbejde med unge i et anerkendende perspektiv tager udgangspunkt i, at de unge i første omgang skal opleve sig set, hørt og forstået. En sådan tilgang vil medvirke til, at paraderne sænkes, og at det bliver muligt at forstyrre de unges logikker omkring hashforbruget, og dermed skabe refleksioner og nye holdninger. I den anerkendende tilgang arbejdes på, at:

- ▶ etablere den gode relation som grundlag for motivationsarbejdet (de unge skal føle sig set, hørt og forstået)
- ▶ afdække de unges drømme og mål
- ▶ afdække de unges positive erfaringer og ressourcer.

De unge er selv eksperter

Udgangspunktet er, at de unge er eksperter, ikke bare på deres eget liv, men også på ungdomskulturen. Det betyder selvfølgelig ikke, at de unge ved alt. Men man må respektere og give plads/lytte til, at de unge har en særlig viden specielt om ungdomslivet, som det foregår lige nu.

Kun på den måde er det muligt at komme tættere på en forståelse af, hvorfor og hvordan de unge bruger hashen, og derigennem skabe en ligeværdig dialog.

En inviterende og insisterende rekruttering

I rekrutteringen af de unge er det vigtigt at være opmærksom på at have en inviterende tilgang til de unge. Altså at de unge får opfattelsen af, at de har et valg. Det skal dog samtidigt understreges, at de unge i nogle henseender kan profitere af at blive opfordret eller blidt presset til at deltage. Det kræver, at man har noget i „tillidsbanken“, så den unge har tillid til, at man vil dem det bedste. Den unge skal kunne klare at blive udfordret på egen selvopfattelse af, i hvor høj grad deres hashforbrug er et problem.

Motivering som virkemiddel

Et gruppeforløb begynder ikke kun, når den unge er motiveret for at stoppe sit hashforbrug. Der kan være unge i gruppen, der måske aldrig før har overvejet om deres forbrug er et problem – eller om der ville være gevinster ved at stoppe et forbrug. Gruppelederne skal derfor kunne udvise forståelse og kunne motivere og hjælpe den unge til selv at:

- ▶ få øje på den diskrepans, der kan være mellem den nuværende og den ønskede adfærd

- ▶ afklare ambivalenser, fx fordele og ulemper ved at ryge hash
- ▶ definere mål og delmål for det videre hashforbrug – og for andre forhold af betydning for den enkelte.

Frivillighed og anonymitet

Det er vigtigt, at gruppeforløbet er frivilligt, dvs. at de unge inviteres til at deltage – med mulighed for at sige nej, hvis det alligevel ikke er noget for dem. Man kan ikke tvinge andre mennesker til at stoppe eller reducere et hashforbrug – eller en anden indgroet vane. Men man kan som gruppeleder være med til at skabe en ramme, hvor det bliver muligt for de unge at tænke anderledes om deres hashforbrug og derigennem (og over tid) blive motiveret til forandringer. Det er derfor vigtigt at have fokus på frivillighed, og på at de unges deltagelse bunder

i motivation frem for pres. Endvidere er det afgørende, at de unge kan være anonyme, dvs. uden at cpr-nummer skal opgives, samt at de unge kan deltage i gruppen uden, at deres forældre nødvendigvis bliver inddraget. Langt de fleste unge vil selv fortælle deres forældre om gruppeforløbet, men enkelte vil måske have brug for lidt mere tid og afklaring, før de vil være parate til at fortælle om deres hashforbrug.

Medinddragelse og ejerskab

De unge skal ikke være i gruppen, fordi andre (voksne, forældre eller lærere) har ambitioner på de unges vegne om, at de skal reducere eller stoppe deres hashforbrug. De unge skal være i gruppen, fordi de selv vil. De unge skal føle ejerskab, både overfor gruppen og overfor den proces, de selv er en del af. De skal selv ville en forandring,

og de skal selv arbejde aktivt for at opnå denne forandring, blandt andet ved at gøre gruppen til deres egen. Et vigtigt værktøj i den proces er at lade de unge blive medansvarlige for at forme gruppen og skabe det indhold, de har brug for. Det gør de unge til aktive medspillere med relevante ressourcer og ikke bare til passive modtagere af gruppeledernes input.

I Hashgrupperne har de unge fx selv været med til at navngive gruppen (i en af grupperne blev de unge enige om navnet: „mormor-gruppen“), til at opsætte spilleregler for samværet i gruppen og til at komme med input og ønsker til indholdet. Samtidig blev de unge inviteret til at give feedback på gruppemetoden og på gruppeledernes håndtering af arbejdet, både overfor gruppelederne og overfor en ekstern interviewer. En feedbackmulighed som de unge i høj grad har benyttet sig af, og som har været særdeles positiv. De unge har dermed fået et medansvar, ikke bare for deres egen gruppe, men også for de Hashgrupper, der vil komme efter. Det er en væsentlig del af midlet til at nå målet: Hvis de unge skal opnå en anden selvopfattelse, kræver det, at de kan se, at de også selv kan gøre en forskel, ikke bare i deres eget liv, men også i andres.

Ydmyghed og nysgerrighed

Hvis man tror, at man kan fortælle de unge, hvad de skal og ikke skal, har man spillet fallit fra begyndelsen. De unge er trætte af skræmmekampanjer og gode råd fra velmenende voksne. I stedet skal man lytte til de unge – og lære af de unge. Moraliserende tale eller kommentarer fra gruppelederne graver grøfter frem for at bygge bro. De unge vil føle, at de ikke bliver hørt og forstået af gruppelederne. De unge har ofte, når man spørger dem, mange vigtige antagelser om, hvad de bruger hashen til, og også om hvordan de selv eller med hjælp fra andre kan skabe positive forandringer i deres eget liv.

Møde de unge lige dér, hvor de er.

De unge i gruppen vil have forskellige beveggrunde for at gå ind i gruppen og også meget forskellige mål med deres deltagelse. Nogle kan have et stærkt ønske om forandring af deres hashforbrug her og nu. Andre er der måske mest af nysgerrighed. Uanset hvad beveggrunden er, er det vigtigt at møde de unge i øjenhøjde og ud fra deres konkrete behov og ønsker. Her spiller en nysgerrig tilgang en afgørende rolle. Gennem oprigtig nysgerrig interesse skabes der baggrund for en konstruktiv dialog om positiv forandring.

At møde de unge lige dér, hvor de er, skal også forstås helt bogstaveligt. Erfaringen fra Hashgrupperne viser, at de fleste af de unge var glade for, at grupperne foregik på skolerne og var en integreret del af skolernes tilbud, fx at møderne foregik indenfor normal skoletid, og at eleverne ikke blev trukket i fravær eller elevløn. En del af de unge havde formentlig ikke kunnet overskue at komme ind i en Hashgruppe eller et andet hashtilbud, hvis det ikke foregik på skolerne.

Helhedsorienteret tilgang

Når man arbejder med unge, der har et problemgivende forbrug af hash, er det vigtigt at have for øje, at mange forskellige problemer ofte spiller ind på de unges forbrug. De unge skal derfor mødes ud fra en helhedsorienteret tilgang. Hermed forstås at man som gruppeleder skal se på hele den unges situation og ikke kun på hashproblemet isoleret. Gruppelederne bør have et generelt kendskab til sociallovgivning og være i stand til at rådgive den unge bredt på mange områder af livets spørgsmål, eksempelvis om kontanthjælp, afdrag på boder, samtale med forældre, fremadrettet uddannelse m.m. Og der bør være tid og mulighed for, at gruppelederne kan kontaktes (fx via mobil) og have individuelle samtaler med de unge, ud over gruppeseancerne. For nogle af de unge er gruppeforløbet rigeligt, men for langt de fleste vil der

undervejs ofte være behov for individuel kontakt, både om hashproblemerne, men langt oftere også om andre problemer, som den enkelte trækkes med.

Kim har seriøst prøvet at sætte sig ind i det. Jeg synes det er rart, at man kan mærke på ham, at han sidder og tager det hele til sig, så han kan bruge det i fremtiden. Så han virkelig kan forstå det, vi går igennem. Det er virkelig flot, at han kan sætte sig så meget ind i vores sted og vores sind, når han egentlig slet ikke ved, hvad det er, vi går igennem.

Det kom lidt bag på os alle sammen, at de var så afslappede og så imødekommende overfor os.

Gruppetederen er så afslappet og normal. Hans metoder var ikke så pædagog-agtige. Det fik mig til at føle mig som, at jeg er en del af en enhed. Af samfundet.

Selv om det er dem, der har forstand på hashen, så siger de stadig, at det er os, der ved noget om det. De har brug for hjælp fra os på en eller anden måde.

De er gode til at rose én, hvis man bare lige har gjort noget. Eller hvis man siger: „Der er ikke sket så meget der.“ Så spørger de ind til det, og så finder de alligevel lige ind til et eller andet, der er gået godt.

Det er godt, at det foregår på skolerne. For når man først har været her, så vil man helt sikkert gerne fortsætte. (...) Og at det ikke er noget, man skal rende rundt og gøre i sin fritid. Så kan det være rigtig svært at få røven med derhen.

Rammerne

Rammerne for de unge i hashgruppen skal være trygge, forudsigelige og rare. Allerede inden de unge bliver inviteret til at deltage i gruppen, skal de formelle rammer om mødetidspunkter og –sted selvfølgelig være afklaret. Fx at gruppen skal mødes 3 timer hver eller hver anden uge i løbet af de næste 2-3 måneder. Derudover skal en Hashgruppe, hvis det skal siges meget enkelt, have en god begyndelse, en ordentlig afslutning – og et interessant indhold indimellem, som er vedkommende for de unge i gruppen.

Gruppens rum

En god begyndelse handler om at etablere et rum, gruppens arbejde kan foregå i. Som gruppeleder kan man måske have en tendens til at ville opstille mere formelle regler for gruppens samvær på forhånd, fx regler om at man skal tale pænt til hinanden, at mobilen skal være slukket osv. Men det er de to gruppelederes erfaring, at det er essentielt at inddrage de unge helt fra begyndelsen, sådan at de får medindflydelse på gruppens spilleregler. Dermed får de unge også et ansvar for, at rammerne holdes. Det er selvfølgelig hele tiden en balancegang mellem at give de unge ejerskab og samtidig være rammesættende som gruppeleder. Gruppelederne skal være rammesættende på et overordnet plan, men de unge skal selv være med til at skabe indholdet.

Det første møde

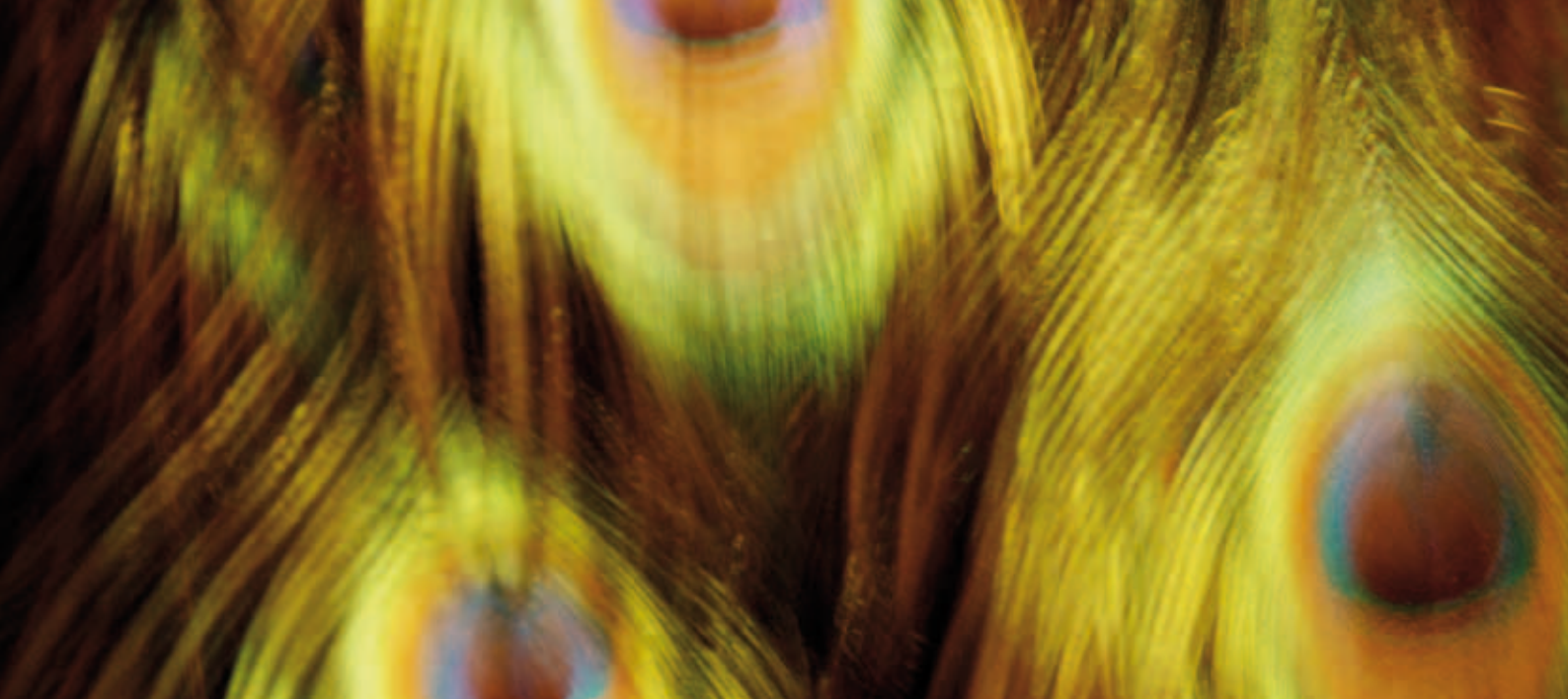
Det første møde skal bruges til at lytte til de unges ønsker og forventninger til indholdet. En del af de unge vil måske kende hinanden i forvejen, men i gruppen mødes de i en ny sammenhæng, som de relativt hurtigt skal føle sig trygge i. Ved at tage udgangspunkt i de unges forventninger og ønsker får gruppelederne input til det indhold, som er interessant og relevant for gruppen i det videre gruppeforløb. Som gruppeleder er det nødvendigt at være grundigt forberedt hver gang, samtidig med at man også er åben overfor de unges input. Og især skal man som gruppeleder være parat til at ændre i planerne, hvis der undervejs skulle være behov for det.

Sms'er og morgenvækning

En god begyndelse kan også indbefatte sms'er, der bliver sendt ud dagen før, og morgenvækning på selve dagen. Det kan være en hjælp for den enkelte til at huske gruppen, men er også et meget tydeligt omsorgssignal: „Vi glæder os til at se dig“.

Kommer de unge for sent

Kommer de unge for sent, og det vil en del af dem gøre, er det vigtigt at møde de unge positivt, fordi de trods alt dukkede op. Unge, der har problemer med hash, kan have svært ved at sove om natten, og dermed også med at

komme op om morgenen. Erfaringen fra Hashgrupperne var, at de unge ret hurtigt begyndte at møde til tiden, når de blev mødt med åbne arme og morgenhygge, i stedet for med skæld ud og bebrejdelser.

Morgenmad, stearinlys og en god stemning

Morgenmad, stearinlys og en god stemning hører bogstaveligt talt med til en god begyndelse. I Hashgrupperne begyndte hvert møde med morgenmad. Det gjorde det overskueligt for de unge at komme op og af sted. Mange af de unge er ofte fyldt med tungsind, både pga. hashen, men også fordi andre problemer kan tynde dem. Men en god stemning og ro, og gruppeledernes og de andre deltageres engagement og positivitet, kan være med til at få den enkelte til at slappe af og åbne op. I Hashgrupperne var det erfaringen, at papir og tusser hørte med til ro og afslapning – det gav de unge en mulighed for at tegne og tage noter undervejs.

Rummelighed

I Hashgruppen skal der være plads til, at de unge kommer med udsagn og holdninger, som de måske ikke har mulighed for at luften så mange andre steder, end i deres kammeratskabsgrupper. Gruppelederen skal både anerkende og forstå, at en ung fx også kan have behov for at sige, at hashen er hans liv og identitet, at han elsker hash, og han derfor også er bange for at give slip på sin gode ven, hashen.

Markering af afslutningen

Endelig skal gruppeforløbet have en ordentlig afslutning, der runder af og markerer, at de unge har været igennem en betydningsfuld proces. Det kan være med en frokost på nærmeste café og overrækkelse af et symbol på Hashgruppen, fx en mappe med referater af alle de møder, der har været afholdt i gruppen.

Gensynsmøde

Ved sidste gruppesamtale aftales det, at gruppen mødes til gensyn tre måneder efter. Et gensynsmøde kan være med til at fastholde de unges motivation for forandring i et mere langsigtet perspektiv, og vil samtidig give dem en mulighed for at følge og bevidne hinandens liv og processer. Endelig giver gensynsmødet også mulighed for, at den enkelte kan få hjælp, hvis noget i deres liv stadig er problematisk at klare alene.

Gruppeledernes særlige rolle

Gruppelederne har en væsentlig opgave i at skabe en tryk og rar ramme for de unge. Det er ikke nok, at man som gruppeleder har hjertet på rette sted og har lyst til at prøve noget nyt af. Man skal også have samtalekompetencer og modet til at håndtere både gruppen og den enkelte ung. At være gruppeleder i en Hashgruppe kræver, at man kan håndtere at være i en proces, der er svær, fx med stor sorg og frustration blandt deltagerne – samtidig med at man har en anerkendende ressourceorienteret tilgang. Det kan ikke undgås, at det indimellem vil blive følelsesmæssigt berørende, både for deltagerne, men også for gruppelederen, fordi nogle af de processer, der bliver sat i gang i gruppen, går tæt på.

Som gruppeleder er det vigtigt at vide, hvad der sker fysisk og psykisk ved rygestop, så det er muligt at støtte den unge i arbejdet med at skabe forandring. Samtidig skal gruppelederen have en høj grad af troværdighed. Gruppelederen skal vide, hvad han/hun taler om, for de unge er eksperter og har en stor erfaring med hash – de gennemskuer lige med det samme, hvis gruppelederen bare lader som om. Samtidig giver en grundlæggende viden om hash og andre rusmidler et bedre grundlag for at stille de gode spørgsmål til de unge. Gruppelederen skal fx have viden om rusmidler generelt, akut og kronisk rus, afgiftningsfaser og abstinenser, påvirkning af kognitive og sociale evner.

Udover konkret viden om hash og hashens virkninger, skal gruppelederen også have viden om meget andet. Hashen er ofte blot ét af de problemer, som de unge står overfor. Og måske endda ikke det største, hvis man spørger de unge selv. Mange unge har også problemer med bolig, forældre, kæreste, politi og manglende kontakt til systemet. Gruppelederen skal derfor også være i stand til at støtte og hjælpe de unge i forhold til andre problemer end hash.

Det er utroligt, hvor meget det gør, i hvert fald for mig, at der er morgenmad. Fordi tit, hvis man har haft en morgen, hvor man slet ikke kan overskue noget, så er det et problem bare at tage sine sokker på og få børstet sine tænder. Og morgenmad – det synes jeg i hvert fald også er en svær én at overskue. Så er det fedt ikke at skulle overskue morgenmaden, men bare ligesom kan tage herover.

Kim og Lotte er der for at hjælpe os og støtte os, og de vil gerne hjælpe os, og de vil gerne snakke med os. De skælder ikke ud.

Kim og Lotte har en rimelig fed måde at gå til det på.

Det er også fedt, den her følelse af, at de har bekymret sig om os, udover de timer vi er sammen i gruppen. At de rent faktisk ser det som andet end bare den her gruppe, som de jo også går i. At de ligesom vil tage del i vores liv og vil hjælpe os.

Ja, og at de ikke bare gør det på grund af en eller anden løn, de skal have. Det er faktisk, fordi de er interesseret i os. Det er virkelig vigtigt.

„Jeg ville gerne stoppe,

Ida på 18 år røg hash hver dag i fire år. Efter forældrenes meget voldsomme skilsmisse havde hun brug for at bedøve sig, og det var hashen god til. Men hashen var også med til at fjerne hende fra dét, hun var og gerne ville være, så flere gange forsøgte hun at stoppe. Men hver gang faldt hun i vandet igen efter kort tid, og hendes selvtillid fik et knæk hver gang. De negative virkninger af hashen kom til at fylde mere og mere, så da hun hørte om Hashgruppen fra nogle andre elever, var hun ikke i tvivl: Den ville hun deltage i, og hendes vejleder på produktionsskolen bakkede op om idéen.

I dag har Ida ikke røget hash i 46 dage, og det vil holde: *„Jeg er ikke i tvivl. Jeg er stoppet. Jeg holder ikke bare pause!“*

I Hashgruppen mødte Ida nogle andre unge, der også gerne ville forandre deres forbrug af hash, og nogle voksne, der bakkede op. Det var betydningsfuldt og skete på det helt rigtige tidspunkt. Ida fremhæver især tre elementer ved Hashgruppen som særlig vigtige: Der var en god stemning i gruppen – det var rart at komme dér. Der var en stor respekt, både blandt deltagerne og mellem deltagerne og de voksne. Og

så kunne de voksne noget særligt. *„Det var godt at komme hen til nogle voksne mennesker, der var der for mig, og som var der for at tale om hashen. Jeg vidste, at de ikke ville blive skuffede, hvis jeg faldt i vandet. De ville bare hjælpe mig med at komme op på hesten igen.“*

Ida havde ikke planlagt, at hun ville stoppe med hashen fra den ene dag til den anden, men det var faktisk dét, der skete, efter bare 2-3 gange i Hashgruppen. En dag opdagede hun, at hun ikke havde røget en hel dag, og hun besluttede sig for at prøve, om hun kunne klare en dag

men kunne ikke alene

mere. Og først da også den anden dag gik uden at ryge, besluttede hun sig: „Jeg stopper sgu!“

De første par uger prøvede Ida at hærde sig selv. Hun tog fx med sine venner på Christiania og sad sammen med dem, mens de røg. Det var til tider hårdt, meget hårdt. En dag, et par uger efter, at hun var stoppet, sad hun sammen med en gruppe venner, mens 3-4 joints gik rundt, og solen skinnede. „Lige pludselig kunne jeg bare mærke, at tårerne begyndte at pible frem, for det var bare så hyggeligt, og jeg fik trangen op i mig. Men jeg ville ikke, så jeg

hamrede min hånd i bordet og sagde: „Jeg går en tur!“ Og det gjorde jeg så. Men jeg røg ikke.“

Ida er ikke i tvivl om, at Hashgruppen har haft en positiv effekt på hendes beslutning om at stoppe, og dét er hun fantastisk glad for: „Jeg har fået mere energi og mere selvtillid. Jeg ser slet ikke så hærget ud mere, jeg ser mere frisk ud. Jeg har fundet ud af, hvor langt jeg vil gå med til hvad. Det har styrket mig, at jeg har bevist noget overfor mig selv. Og så har jeg fået rensset tavlen med alle de løgne, som følger med hashen. Jeg har ikke fået ny viden om

hashen, men jeg har bare fået åbnet øjnene mere op overfor noget, jeg har ignoreret før. I det hele taget har jeg fået en hel masse glæde ... over ikke at ryge, over at have fået en bedre økonomi, over ikke at blive ulykkelig over at mangle penge til den næste joint.“

Ida går fortsat på produktionsskolen, og regner med at komme ind på SOSU-uddannelsen om et halvt års tid.

Indholdet og redskaberne

Eftersom et af de overordnede mål med Hashgruppen er at skabe refleksion blandt de unge, skal selve indholdet i gruppeforløbet have en karakter og en form, der lægger op til dialog og udveksling af erfaringer på tværs af deltagerne i gruppen. Allerede første gang gruppen er samlet kan det derfor være en god idé, at hver enkelt deltager får mulighed for at komme med forventninger og ønsker til gruppeforløbet. Ud fra denne forventningsafstemning vil der ofte dukke relevante temaer op, som kan tages op i løbet af gruppeforløbet. Men udover åbenhed overfor de input, de unge kommer med, må gruppelederne også være godt klædt på, dvs. at gruppelederne både har relevant viden og brugbare redskaber at trække på undervejs.

Det samlede gruppeforløb

De tre forskellige Hashgrupper fulgte overordnet det samme koncept.

På det første gruppemøde blev gruppen etableret, de unge og gruppelederne præsenterede sig selv og deres forventninger, og der blev indgået aftaler om gruppens spilleregler, fx tavshedspligt om dét, der blev sagt i gruppen, ingen mobiltelefoner tændt m.m. Som afslutning på dagen fik de unge til opgave til næste gang at beskrive deres personlige historie/hashprofil.

På andet og tredje gruppemøde blev der taget udgangspunkt i de unges egne historier og erfaringer med hash. De unge præsenterede selv historien for gruppen,

og både gruppelederne og de andre unge spurgte ud-dybende til historien. Historierne gav ofte anledning til generel dialog om hashen og dens virkning, og gav også vigtige input til gruppelederne om, hvad der kunne være vigtigt at tage op senere i forløbet.

De følgende gruppemøder kredsede om temaer, der var særlig relevante for de unge i gruppen, fx:

- ▶ Hvordan taler jeg med mine forældre?
- ▶ Hashens historie
- ▶ Tips og tricks til rygestop.

Det sidste gruppemøde (efter 7 gange) var et afskeds-møde, hvor forløbet blev evalueret i form af spørgeske-maer og dialog, og hvor der blev gjort noget ekstra ud af forkælelsen (fx med en tur på café). Alle blev også bedt om at skrive et postkort til sig selv (postkortøvelsen), som de ville få tilbage, når gruppen mødtes til gensyn efter 3 måneder.

Forudsigelighed

Hvert enkelt gruppemøde skal have en form, som giver en vis forudsigelighed og tryghed for deltagerne. I Hash-grupperne blev hvert møde indledt med morgenmad og en „vejrudsigt“, hvor deltagerne og gruppelederne på skift fortalte, hvordan de havde det lige nu, hvad der var sket siden sidst, og hvad de godt kunne tænke sig, at der

Eksempel på en dagsorden:

1. Morgenmad og vejrudsigt
2. „Bag om et cpr.nr.“ Visning af en film og efterfølgende dialog
3. Præsentation af deltagernes personlige historier, ud fra hashprofil
4. Opsamling og oplæg til næste gang

Eksempler på spørgsmål fra en „Vejrudsigt“:

- Hvad fylder lige nu?
- Hvad betyder det så for dig?
- Hvordan har du kunnet se og mærke forandringerne?
- Er der nogen i din omgangskreds, der har set eller kommenteret det?

skulle ske – på et tidspunkt. Hvert gruppemøde blev rundet af med en opsamling og en dialog om, hvad der skulle være programmet for det næste møde.

Dokumentation

Gruppeforløbet bør dokumenteres løbende, både for de unges skyld, men også for gruppeledernes skyld. Der kan ske meget i løbet af de uger, gruppeforløbet kører, og det kan måske være svært at huske, hvor man startede, hvis man ikke undervejs har skrevet ned eller på anden vis har dokumenteret forløbet. I Hashgrupperne skrev gruppelederne et referat af alle møder, fx af vejrudsigten og de unges personlige historier. Derudover blev de unge bedt om at udfylde et forholdsvis simpelt spørgeskema ved afslutningen af gruppeforløbet. Her skulle de unge bl.a. svare på spørgsmål vedr. deres hashforbrug. Endelig blev erfaringerne fra hele forløbet samlet op af en ekstern eva-

luator, der også interviewede de unge om deres oplevelse af gruppeforløbet.

Nyttige redskaber

Gennem hele gruppeforløbet var der i Hashgrupperne stor fokus på dialog, og der blev afsat tid til refleksion.

Gruppelederne benyttede flere redskaber undervejs til at fremme dialog og refleksion, bl.a. Fordele/ulempe-skemaet, Forandringscirklen, Trickbanken, Hashstop og hjernefitness og Postkortøvelsen.

FORDELE/ULEMPE-SKEMA

Ved at spørge ind til både fordele og ulemper ved hhv. at fortsætte og at stoppe med at ryge hash, er det muligt at få afdækket mange flere nuancer. Holdningerne til hash er sjældent sort/hvide, heller ikke hos de unge. Selv unge, der ryger meget hver dag, og ikke har lyst til at stoppe, kan ofte se både fordele og ulemper. Meget ofte oplever de unge det som en befrielse, at de i skemaet netop skal se nuanceret på hashen, for derved får de mulighed for at fremlægge

de mange ambivalenser, der også kan være forbundet med at ryge hash – og ikke mindst ved at stoppe med at ryge hash. Selv om man kan have lyst til at stoppe, kan det også være svært, for bliver man så ensom og mister venner?

Eksempel på et fordele/ulempe-skema, udfyldt i et af Hash-gruppeforløbene.

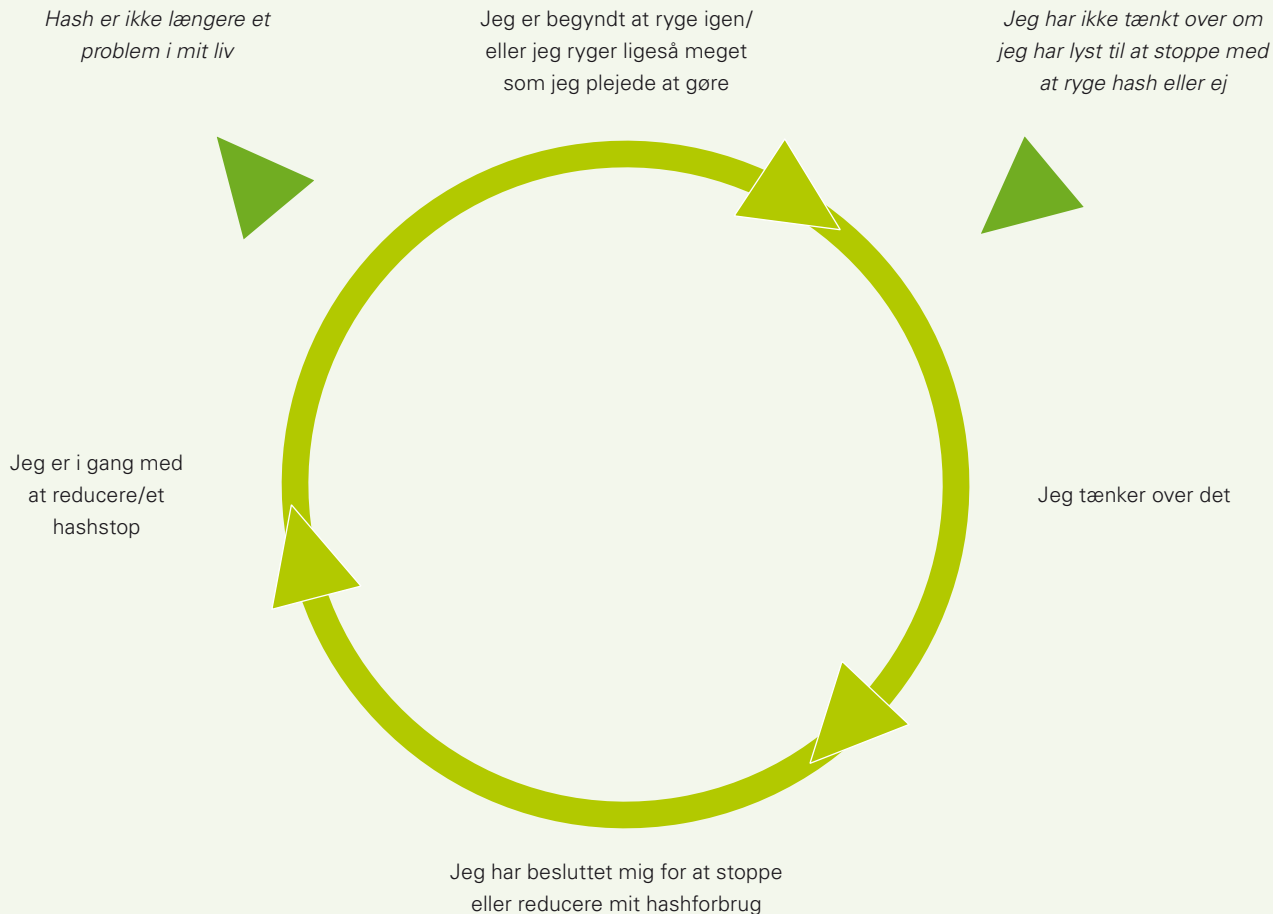
	FORTSÆTTE MED AT RYGE HASH	STOPPE MED AT RYGE HASH
FORDELE	Hjælper med at slappe af Hjælper med at komme væk fra problematisk virkelighed Dulmer problemer og ubehagelige tanker Virker positivt som selvmedicinering ved adhd mm Social effekt /tilhørsforhold Hjælper på dårligt selvværd „Billigt“ og let tilgængeligt	Sundhed og mere energi Stærkere Klar i hovedet Forbedret evne til at lære noget Lyst og mod til livet Bedre økonomi
ULEMPER	Manglende energi På længere sigt – social isolering Afhængighed Bedøver hjerneceller – udvikling går midlertidigt i stå Svært ved indlæring Ligegyldighed overfor livet Risiko for hashpsykose Økonomiske problemer/gæld Stressende dobbeltliv	Problemerne kan mærkes igen Man skal tage kampen op Bliver nødt til at finde nye venner /nyt liv Finde nye interesser at fylde sin hverdag ud med Får abstinenser i længere periode

Forandringscirklen

At ændre på en indgroet vane, fx at ryge eller spise for meget chokolade, er krævende, og at ændre på sine hashvaner kan være mindst lige så krævende. For nogle unge kan det være en hjælp at reflektere over, hvor i forandringscirklen de lige nu befinder sig og dermed også få et blik for, hvad der måske skal til for, at de kan komme videre med forandringerne. Relevante spørgsmål at stille kunne være:

- Hvor vil du placere dig selv i cirklen?
- Fortæl lidt om hvad der gør, at du placerer dig dér?
- Hvad kan du selv gøre for at komme videre til næste fase?
- Hvad kan andre gøre for at hjælpe dig til næste fase?
- Hvad er det første du kunne gøre i dag?

FORANDRINGSCIRKLEN

Trickbanken

Gruppelederne spørger de unge om deres erfaringer med at stoppe med at ryge hash, både deres egne personlige erfaringer, men også erfaringer de har hørt om fra kammerater. Alle svar bliver skrevet op på tavlen og efterfølgende renskrevet og udleveret til de unge.

Spørgsmålene kan fx lyde:

- Hvad kan man gøre for at undgå at ryge (for meget) hash?
- Hvilke gode erfaringer har I med at prøve at stoppe/ holde pause/skære ned? Hvad gjorde I? Hvordan virkede det?
- Hvad skal man særligt være opmærksom på, når man gerne vil stoppe/holde pause/skære ned?

EKSEMPEL PÅ TRICKBANK, UDFYLDT AF DELTAGERNE I EN HASHGRUPPE

Idéer og erfaringer fra gruppen om mulige adfærdsændringer og hjælpemidler ift. hash-reduktion eller rygestop:

- ▶ Træk tiden så langt som muligt – se hvor længe du kan vente med at ryge
- ▶ Put mindre i jointen – du bliver psykisk skæv alligevel!
- ▶ Reduktion – er det bedre med pot?
- ▶ Overvej hvordan „pause“ er bedst for dig – hvad passer dig bedst?
- ▶ Pas på med for høje ambitioner fra starten og anerkend også de små sejre/ændringer
- ▶ Foretag realistiske valg og beslutninger – undgå nederlagsfølelse og dårlig samvittighed ved „at falde i igen“!
- ▶ Find andre interesser/værdier! – fx sport, musik, kæreste. Supplér din hverdag med nyt relevant indhold som giver mening for dig og prioritér disse værdier/interesser
- ▶ Selvmanipulation – tal med dig selv om konsekvenserne og/eller arbejd på at finde ro i kroppen/sjælen/tankerne
- ▶ Få dine venner med på idéen (fællesskabsbeslutninger)
- ▶ „Trippe“ ting ud og prøv klichéerne af! „Hvad er der galt i at tage med mormor på campingweekend“? Drop vanen – vælg det fra og prøv noget andet!
- ▶ Hav fokus på det, der virker – de „gode“ værdier

- ▶ Erstat aftenrygningen med andre ritualer – fx med te og lidt mad/snack
- ▶ Lav liste over tanker om natten
- ▶ Søg andre muligheder for ro/bevidsthedsudvidelse – fx ved meditations-cd!
- ▶ Søg efter værdierne i „det sunde liv“: Meditation, akupunktur (nada), vegetar m.m.
- ▶ Cigaretter kan give en placeboeffekt. „Hjemmerullede snyder mig selv!“
- ▶ Væddemål med venner eller sig selv! Betydningsfulde præmier vil øge motivation.

Opmærksomhedspunkter:

- ▶ Vær opmærksom på, hvilke joints/rus der giver mening, og hvilke der kan undværes (vane)
- ▶ Vær opmærksom på, hvad hashen gør ved dig og din personlighed, som du ikke bryder dig om. Gør hashen dig mere aggressiv? Får du mindre overskud af at ryge hash? Bliver du mere intolerant af at ryge hash?
- ▶ Det er en „luksus-vare“ – skylder tobak, hash og pot mere respekt end at misbruge den!
- ▶ Livet er for lækkert til at misbruge Hash. „... for glad for livet!“

HASHSTOP OG HJERNEFITNESS

På kun 6 uger kan du opleve store forandringer i dit liv:

- ▶ Du får 15 % mere ilt til hjernen
- ▶ Du bliver bedre til at lære noget nyt
- ▶ Du husker bedre – også hvad du drømmer om natten
- ▶ Du bliver bedre til at koncentrere dig
- ▶ Du får et nyt spejlbillede – dine øjne gør forskellen

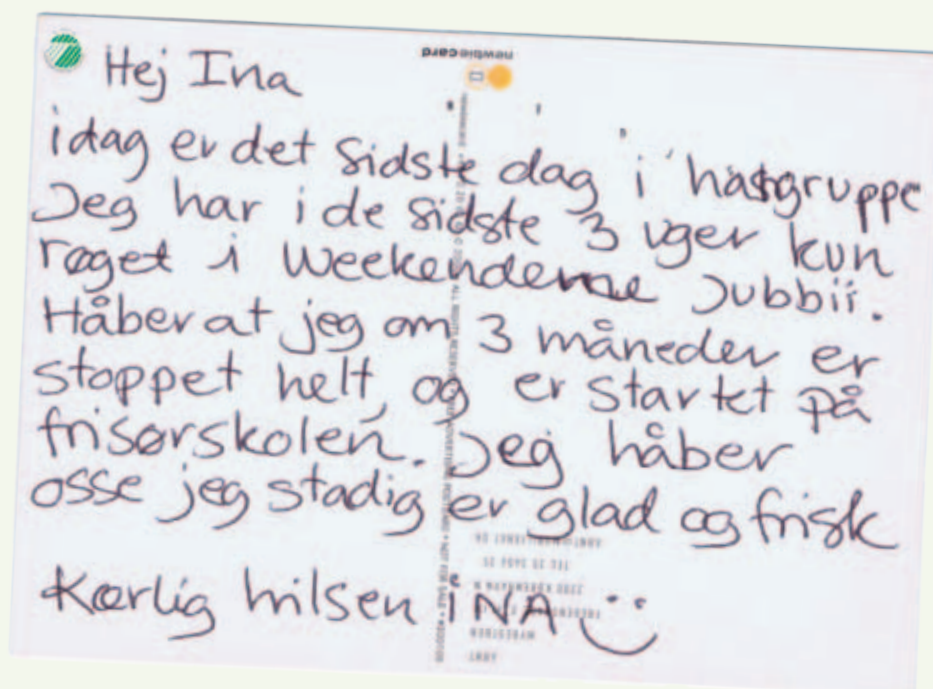
- ▶ Du får mere energi – du kan komme op om morgenen og kan få orden på rodet i dit liv
- ▶ Du føler dig tryk, når du går en tur eller tager bussen
- ▶ Du får en bedre tidsfornemmelse
- ▶ Du bliver mere præcis til at fortælle om dine tanker og dine følelser
- ▶ *Du skal bare lige stoppe med at ryge hash.*

Postkortøvelsen

Postkortøvelsen er et fast element i sidste gruppemøde, hvor de unge skriver et postkort til sig selv. De unge bliver bedt om at beskrive deres forventninger til hvor de

ser sig selv om tre måneder, og hvordan det skal lykkes dem at nå deres mål. Postkortet sendes af gruppelederne sammen med en invitation til gensynsmødet to uger før mødet.

POSTKORTØVELSEN

Betydningen af at gøre noget særligt eller uventet

Et vigtigt virkemiddel i arbejdet med de unge i Hash-grupperne kan være at gøre noget særligt, fx gå på cafe, kunstudstilling, se en film eller at give de unge et engangskamera og bede dem om at fotografere deres liv i den kommende uge. Eller at gøre noget uventet, noget man ikke plejer, fx ved at finde en lidt skæv vinkel til tingene. Nogle unge oplever det fx som en lidt anderledes vinkel at blive bedt om at sige lidt om hvad fordelene ved ikke at reducere eller stoppe med at ryge hash. Dét at gøre noget særligt eller uventet, kan have en stor effekt i relationsopbygningen blandt de unge i gruppen og mellem de unge og gruppelederne.

Bevidningsprocesser

Undervejs i gruppeforløbet bliver både gruppeledere og især de andre unge vidner til den proces, gruppen som helhed og den enkelte unge går igennem. Det sker både løbende i den dialog, der foregår på møderne, men også mere eksplicit i form af personlige tilbagemeldinger. I Hashgrupperne fik de unge ved gruppestart udleveret en personlig mappe, hvori al dokumentation fra forløbet, fx referat af deres personlige fortællinger, vejruddsigter, dagens program, materiale, opgaver m.m., blev fyldt i undervejs. Ved afslutningen fik de unge mappen som et personligt dokument, der kunne synliggøre og bevidne den positive udvikling, de hver især og sammen havde gået igennem.

Hver gruppe er unik

Selv om en grundig planlægning af gruppeforløbet er godt, kan alt dog ikke planlægges på forhånd. Summen af en gruppe er mere end bare en sammenlægning af de enkelte individer i gruppen. I den enkelte gruppe

vil der opstå en særlig gruppedynamik, som er unik og ikke bare kan overføres eller gentages. Det gør arbejdet uforudsigeligt, men det er også samtidig lige præcis dét, der er medvirkende til, at deltagelse i en Hashgruppe kan løfte en ung på en helt anden måde, end det er muligt i det individuelle behandlingsarbejde. Med gruppen bliver det muligt at skabe et rum, hvor de unge både bliver garanter for og samtidig bevidner hinandens positive forandringer.

Lige så snart du har sagt det, altså: „Jeg ryger så og så meget, og jeg har det måske ikke godt hver morgen“, så tænker du også på det på en anden måde.

Det har været rart at høre om andres historier. Også sådan at man ikke føler sig alene om det. Det er ikke kun mig, der har det på den her måde. Det er ikke kun mig, der bliver pissestressed, når jeg ikke ryger.

Vi har jo også haft en forståelse for hinanden, eller en kontakt, som man aldrig ville kunne opnå med en voksen på den måde, for vi er unge på det samme tidspunkt.

En af tingene, jeg har taget med mig, det er, at jeg har fundet ud af, at jeg ikke står alene. Jeg er ikke den eneste, der har det sådan, og som synes, at det er svært og som synes, at det er skide svært at komme ud af et misbrug.

„Men der er jo stadig

Thomas på 20 år ryger stadig hash, men efter hashgrupperforløbet er hans forbrug blevet markant mindre. Tidligere røg Thomas 6-7 joints om dagen, også i skoletiden – og før han gik i skole. Det havde han gjort i flere år. I dag ryger Thomas 2-3 gange om dagen, og han prøver at ryge mindre, blandt andet ved at putte så lidt som muligt i sine joints. Og han ryger ikke længere før eller i skoletiden.

„Der er sket så mange ting i mit liv de sidste måneder, så jeg er ikke sikker på, hvad der skyldes gruppen, og hvad der skyldes andre ting.“ Men at Hashgruppen også har været medvirkende til forandringerne, er Tho-

mas ikke i tvivl om. I dag tænker Thomas meget mere over, om han har lyst til at ryge hash, eller om han hellere vil noget andet. Og i det hele taget synes Thomas, at han er blevet en del klogere på sig selv: „Man er blevet rigtig god til at vise sine følelser og snakke om sig selv. Det er ikke noget, man har praktiseret så meget før. Jeg har i hvert fald ikke. Jeg er blevet meget bedre til at sige, hvad jeg føler omkring tingene.“

På spørgsmålet om, hvad det især var godt ved gruppeforløbet, fremhæver Thomas flere elementer:

For det første var det positivt, at der ikke var nogen pression: „Det er me-

get frit. Dét, synes jeg, er meget fantastisk. Der er selvfølgelig det minus, at det kun er dem, der virkelig vil det, der får noget ud af det. På den anden side så tror jeg ikke, at man kan tvinge folk til noget, de ikke vil. Så det er positivt, at der ikke er noget pression. Det er ikke et rygestop-kursus, men det ligger i luften at de fleste af os gerne vil skære lidt ned.“

For det andet var det betydningsfuldt at være i gruppe med andre unge, der var engagerede og som ville noget med hinanden og gruppen. Deltagerne var åbne og lyttede til hinandens historier: „Man kunne spejle sig i de andre. Man hører, hvad de andre har på hjerte, og meget

meget, man tænker over“

ofte ligner det dét, man selv har på hjerte.“

Det var også et stort plus, at deltagerne i gruppen blev forkælet lidt. Fx var det rart, at der var morgenmad hver dag, og at der i det hele taget var tid og ro til at snakke.

De to gruppeledere var også med til at gøre en positiv forskel for Thomas. Især fordi det var muligt at blive ved med at have kontakt til dem, efter at Hashgruppen var slut: *„Det er super rart, at der er mulighed for opfølgning på det, så man ikke føler, at man står helt alene. For så føler man ikke den der desperation*

over, at der ikke er nogen i hele verden, der skal vide det. Det er super fedt, at der ligesom er tid til én, og til at der kan blive lyttet til én så lang tid, som det nu tager.“

Endelig var det meget vigtigt for Thomas, at læreren på produktions-skolen også bakkede ham op. Læreren huskede ham på møderne og spurgte ind til, hvordan det var gået, når han kom tilbage: *„Det var godt ikke at skulle skjule det resten af dagen, for det havde givet ekstra pres på. Min lærer har lyttet, uden at løfte pegefingeren. Han har været fordomsfri. Man føler, at han forstår én. Det er bestemt vigtigt, at der også*

er opbakning og nogen at snakke med bagefter. For det kan godt være, at man får sagt det meste og det mest vigtige på gruppemødet, men der er jo stadig meget, som man tænker over.“

For bare et halvt år siden vidste Thomas på 20 år ikke, hvad han skulle, men gennem det sidste års tid har livet ændret sig markant for ham. Efter sommerferien regner han med at starte på HF, hvor han vil tage et særligt pædagog-forkursus, og derefter er planen at søge videre ind på pædagoguddannelsen.

Efter afslutningen

Deltagelse i en Hashgruppe kan sjældent stå helt alene, ligesom hashen sjældent er den eneste udfordring, de unge har. Det tager tid og koster kræfter at forandre et massivt hashforbrug, og nogle af de unge har måske ikke så mange andre, de kan hente den nødvendige støtte og opbakning fra.

Opbakning efter gruppeforløb

Nogle af de unge vil derfor have brug for særlig opbakning. I Hashgrupperne oplevede gruppelederne, at de både undervejs i forløbet og efterfølgende skulle være parate til at hjælpe de unge, der havde behov for individuel støtte. Det kunne handle om alt fra at hjælpe de unge med at få afdragsordninger på bøder, til at finde et sted at bo eller at fortsætte i et individuelt behandlingstilbud, når gruppeforløbet er slut.

Men opbakningen bør ikke kun komme fra gruppelederne. Også andre betydningsfulde voksne på uddannelsesstedet bør være klædt på til at støtte de unge i det videre forløb.

Gensynsmøde

De andre unge i gruppen vil ofte have stor betydning for den enkelte, og kan dermed også være med til at støtte fremadrettet. I Hashgrupperne blev der ca. 3 måneder ef-

ter afslutningen af gruppeforløbet inviteret til et gensynsmøde, hvor de unge i en slags udvidet vejrudsigt fortalte, hvordan det var gået siden sidst, og hvad de gerne ville have, der skulle ske i den kommende tid. Derved bliver gruppen og gruppens deltagere vidner til den proces, som den enkelte ung gennemgår. Det vil både kunne berøre og bekræfte den enkelte i, at der er sket positive forandringer.

Et personligt dokument

Den mappe, som de unge i Hashgrupperne fik udleveret ved afslutningen af gruppeforløbet, kan også blive en både rar og trofast følgesvend for den enkelte. Her ligger både referat af dét, den unge sagde, da han/hun begyndte i gruppen, og dét, den unge sagde ved afslutningen. På den måde bliver mappen et personligt dokument, der dokumenterer den proces, den unge gik igennem i løbet af gruppeforløbet. Mappen kan trækkes frem, når der lige er brug for at blive mindet om, hvor det var, man var engang, eller hvad det var, der blev diskuteret i gruppen. Mappen kan også bruges til at bevidne den forandring den unge har gennemgået.

”

Det giver mig noget værdi og noget ro, at jeg stadig har kontakt med Kim og Lotte. Jeg har brugt dem meget bagefter. Jeg er kommet til at stole på dem. Jeg tror ikke, jeg ville have henvendt mig i U-turn uden at have været med i Hashgruppen. Det er svært at gå hen et sted, hvor man ikke kender nogen. Og det er svært at skulle åbne sig overfor nogle fremmede. Det ville have været en svær mundfuld at komme i gang med. Nu er det så sneget ind i kraft af, at jeg har lært U-turn at kende gennem en sød dame, Lotte.

Genforeningsmødet var sjovt. Folk var begyndt at klare lidt op. Det kunne man sgu godt se. Der var lidt mere energi.

Jeg blev helt vildt rørt over at høre om de andres historier.

Det gav mig sådan et boost [at høre om en af de andre unges succes]: Ved du hvad? Så kan jeg faktisk også.

Når man stopper i sådan en gruppe, kommer man jo også nemt til at glemme alle de der ting, man har talt om. Og så kan man godt komme tilbage i samme bane, når man ikke længere mødes og skal sige, hvordan det går. Så det er også meget godt at have den der mappe, så man kan se, hvad det er, vi har snakket om, så man ikke glemmer det. Så tænker man ligesom lidt tilbage og får noget mere styrke.

Prisen

Og hvad koster det så? Det er et yderst relevant spørgsmål at stille som afslutning på beskrivelsen af Hashgruppen som metode.

En forudsætning for overhovedet at igangsætte og gennemføre et Hashgruppetorløb er, at der på uddannelsesstedet er en bred opbakning til idéen. Fx er det vigtigt at både lærere og ikke mindst uddannelsesvejlederen er godt informeret, således at de både kan hjælpe med rekrutteringen og støtte de enkelte unge undervejs og bagefter torløbet.

Erfaringen fra Hashgrupperne er, at der skal være to gruppeledere på hvert torløb, sådan at de kan støtte, justere og supplere hinanden. Gruppelederne skal have tid til at forberede, både hele torløbet og de enkelte gruppegange samt samle op efter hvert gruppemøde. En typisk dag vil fx begynde med sms-morgenvækning, dernæst møde på uddannelsesstedet for at forberede morgenmad og gruppens ankomst. De unge vil møde kl. 9-12, og derefter vil der være såvel fælles refleksion over dagens torløb, forberedelse til næste gang samt en ikke ubetydelig skriftlig opsamling for at fastholde både gruppens udvikling og de enkelte unges historier og udviklingsforløb. Erfaringen fra Hashgrupperne er, at der også bør afsættes ressourcer til at enkelte unge kan få individuel støtte og hjælp fra gruppelederne mellem gruppemøderne og efter gruppetorløbet. Unge med et problemgivende forbrug

af hash har ofte også alvorlige sociale og/eller personlige problemer, der skal tages hånd om, hvis det skal lykkes med et hashstop. Gennemsnittet for den individuelle støtte er skønnet til ca. 1-1½ time ugentlig pr. ung, men intensiteten og omfanget i forhold til den enkelte ung er meget forskelligt. Det kan være lige fra unge, som ikke har dette behov, til unge, der pludselig er i en voldsom krise, som kræver meget nærvær og konkret hjælp.

Et raskt bud på ressourceforbrug

En Hashgruppe for 5-8 unge, der kører 7-8 formiddage med to gruppeledere, vil koste ca. 160 arbejdstimer samt ca. 6000 kr. i forplejning, materialer og aktiviteter. Endvidere beregnes tid til den individuelle støtte svarende til ca. 80 timer. I alt 240 timer (dertil lægges 12 % ferietid), i alt ca. 270 arbejdstimer pr. gruppetorløb. Alt i alt kunne et rask bud være, at et gruppetorløb koster ca. 70.000 kr. Et endnu mere raskt bud vil her være, at det så koster godt 10.000 kr. pr. ung, der gennemfører et gruppetorløb.

Nogle kunne fristes til at tage en årsløn og dividere med, hvad et gruppetorløb koster og så vupti – have et bud på et antal gruppetorløb, en medarbejder kan klare årligt. Men rådet vil være, at man ikke laver sådanne gruppetorløb på samleband. Det bør være en integreret del af andet arbejde. Dette begrundet i, dels at behandlingsforløbet beror på relationsarbejde med de unge, og dels at der skal

arbejdes med de unge over en lang periode jf. gensynsmøde. Der er simpelthen grænser for, hvor mange unge en medarbejder kan arbejde intenst med på samme tid.

Dertil kommer yderligere omkostninger i forbindelse med medarbejdere som lokaler, kontorhold, IT, telefon, ledelse, efteruddannelse m.v.. Dette er ikke beregnet, da

modellen tager udgangspunkt i gruppeledere, der i forvejen er ansatte.

Slutteligt skal det nævnes, at de to medarbejders daglige arbejde og erfaringer fra henholdsvis uddannelsesstedet og i misbrugssystemet, er afgørende for resultatet.

Programteori

Programteorien er udgangspunktet for virkningsevalueringen, der er brugt som metode i evalueringen af Hashgrupperne. Programteorien er udarbejdet af de to gruppeledere i samarbejde med evaluatoren ved opstarten af første Hashgruppeforløb.

MÅLGRUPPE:

Unge mellem 16-24 år, der er elever på de fire københavnske produktions-skoler, og som har et problemgivende forbrug af hash.

INDSATS

Gruppesamtaleforløb, der skal give de unge mulighed for at arbejde med og reflektere over deres forbrug af hash i dialog med andre, der også har et stort forbrug af hash.

I løbet af gruppeforløbene vil de unge blive præsenteret for redskaber og viden, der kan inspirere dem til at reducere eller stoppe deres problemgivende forbrug af hash.

BETINGELSER

Hvert gruppeforløb skal have en vis længde, dvs. 7-8 gange à ca. 3 timer pr. gang.

Gruppeforløbet og de enkelte seancer kræver grundige forberedelser/planlægning af de to gruppeledere.

De unge skal mødes ud fra en systemisk og anerkendende tilgang – med respekt, omsorg og nysgerrighed. Udgangspunktet er, at de unge er eksperter i deres eget liv.

Der skal afsættes tid til at opbygge relationer til de unge, og til at gruppen kan etableres. De unge skal have tillid til gruppelederne og til de andre elever i gruppen.

Hvad kan hæmme, at indsatsen kan udløse de ønskede processer?

- For mange ambitioner på de unges vegne, uden at tage hensyn til de unges eget tempo
- For meget struktur og styring.

Hvad kan fremme, at indsatsen kan udløse de ønskede processer?

- Parathed til at afvige fra programmet = stor parathed til fleksibilitet
- Empati og balance mellem at se den enkelte og hele gruppen
- Give noget af sig selv som gruppeleder, dvs. være bevidst om sig selv.

PROCESSE

Såfremt de rette betingelser i konteksten er til stede, vil de unge i grupperne:

- Blive inspirerede til at åbne op og bringe deres egne historier ind i gruppen
- Tage ansvar for processerne i grupperne, fx ved at leve op til spilleregler og have respekt for hinanden
- Arbejde med og reflektere over deres eget forbrug af rusmidler
- Komme frem til et mere afklaret forhold til deres forbrug af rusmidler, fx en erkendelse af, at de ønsker at gøre noget ved deres forbrug af rusmidler.

Såfremt de rette betingelser i konteksten er til stede, vil medarbejderne:

- Kunne sætte grænser herunder fx beskytte enkelte unge i gruppen
- Kunne få lov til at inspirere de unge i deres udvikling, fx gennem oplæg og videninput om hash og hashens virkninger
- Kunne rumme de unges følelsesmæssige svingninger.

RESULTATER

Målet er først og fremmest, at de unge gennemfører hele gruppeforløbet, dvs. at de unge kommer igennem den proces, som gruppeforløbet udgør.

Resultatet af gruppeforløbet skal være, at de unge vil blive inspirerede til at reducere eller stoppe deres problemgivende forbrug af hash, på kort sigt eller på lidt længere sigt.

Målet er også, at de unge får viden om, hvordan det er muligt at få hjælp til at komme i behandling, hvis der er behov for mere end hvad den enkelte selv kan magte.

Det overordnede mål er at bidrage til dialog og ansvarlighed ift. brug af rusmidler blandt de unge (og blandt de ansatte) på de københavnske produktionsskoler i særdeleshed, og på ungdomsuddannelserne i al almindelighed.

Hashgrupper på ungdomsuddannelser

INSPIRATIONS- OG METODEHÆFTE

Et stort forbrug af rusmidler og en ungdomsuddannelse vil for de fleste være en meget vanskelig kombination. Mange ungdomsuddannelser har oplevet, at netop den kombination kan være medvirkende til at unge ikke magter at få gennemført en ungdomsuddannelse.

Det var en af grundene til, at U-turn i samarbejde med de fire københavnske produktionsskoler gennem et år afprøvede Hashgrupper som metode. Målet var at få de unge til at blive mere bevidste om deres hashforbrug, og derigennem at motivere de unge til at ville forandre deres forbrug. Resultaterne taler for sig selv. Efter otte gruppesamtaler ryger kun to unge ud af femten fortsat hash dagligt. Og alle, på nær to, har formået at fastholde uddannelse eller arbejde.

Hæftet præsenterer baggrund, erfaringer, metoder, redskaber, rammer, resultater og økonomi. Håbet er at andre inspireres til at hjælpe de unge på ungdomsuddannelserne, der har et problematisk brug af rusmidler.

U-turn

KØBENHAVNS KOMMUNE